

УДК 657.46

О. В. Маркус,
к. е. н., доцент кафедри обліку і аудиту,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк
І. О. Романюк,
студентка інституту економіки та менеджменту,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки, м. Луцьк

НАПРЯМИ УДОСКОНАЛЕННЯ УПРАВЛІНСЬКОГО ОБЛІКУ РОЗРАХУНКІВ З ПОСТАЧАЛЬНИКАМИ ТА ПІДРЯДНИКАМИ ЯК ІНСТРУМЕНТА КОНТРОЛЮ ПЛАТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

O. V. Markus,
Ph.D. in Economics, Associate Professor of Department of accounting and audit,
Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk
I. O. Romaniuk,
student of the Institute of Economics and Management,
Lesya Ukrainka Eastern European National University, Lutsk

DESTINATIONS IMPROVEMENT OF MANAGEMENT ACCOUNTING OF PAYMENTS TO SUPPLIERS AND CONTRACTORS AS A TOOL OF MONITORING SOLVENCY OF THE ENTERPRISE

У статті уточнено значимість обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками як інструмента контролю платоспроможності підприємства та запропоновано напрями удосконалення управлінського обліку даних розрахунків. З метою визначення цих напрямів удосконалення, проведено дослідження особливостей розрахункових операцій з постачальниками та підрядниками, наведено пропозиції науковців щодо даного питання.

The relevance of the accounting of payments to the suppliers and to the contractors as an instrument of control of the Company's financial solvency was clarified in this article as well as the ways of improving of the management accounting of the above-said payments were proposed. In order to determine these ways of improving, a research of the peculiarities of payment transactions to the suppliers and to the contractors was done and also the scientists' proposals concerning this issue were given.

Ключові слова: облік, розрахунки, постачальники, підрядники, заборгованість, контроль, платоспроможність.

Key words: accounting, payments, suppliers, contractors, dept, control, financial solvency.

Постановка проблеми. На сучасному етапі діюча система управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками ще не відповідає вимогам прискорення грошового обігу і зміцнення фінансового стану підприємства, що в свою чергу веде до нестабільності у постачанні основними матеріальними ресурсами, необхідними для виробництва. Також несвочасні розрахунки формують заборгованість між виробником і споживачами продукції, ведуть до несвочасних виплат готівкою в рахунок заробітної плати, що викликає невдоволення працюючих та погіршує соціальне становище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Тема обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками розглядалась провідними вітчизняними науковцями з бухгалтерського обліку, серед них доцільно виділити таких, як Ф. Ф. Бутинець [2], Г. В. Власюк [3], Н. Г. Горицька [4], О. В. Лещенко [5], М. Д. Біляк [1] та інші. Проте ряд питань досі залишаються недостатньо вивченими, що зумовлює актуальність даної теми для подальшого дослідження.

Метою статті є розробка заходів щодо удосконалення управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, що сприятимуть зміцненню фінансового стану підприємства.

Виклад основного матеріалу. Фінансове середовище зумовлює функціонування та взаємодію з системою розрахунків, яка опосередковує фінансово-господарську діяльність. Розрахунки, маючи постійно діючий, динамічний характер потребують управлінських впливів, що виробляють в системі фінансового менеджменту на основі переробки чисельних потоків різноманітної економічної інформації, провідна роль у загальній сукупності якої належить обліковій інформації.

Такі важливі фінансові показники як платоспроможність та ліквідність обчислюються, виходячи з облікових даних про заборгованість за розрахунками та характеризують фінансовий стан кожного окремого підприємства і держави взагалі, впливають на рівень їхньої інвестиційної привабливості, кредитоспроможності, загальної рентабельності діяльності.

Під час своєї діяльності підприємства купують матеріальні цінності, оплачують виконані роботи і надані послуги. На цій стадії виникають розрахункові відносини з постачальниками та підрядниками. Від правильної організації розрахунків з ними значною мірою залежить організація матеріального забезпечення і постачання відповідно до договірних зобов'язань і комерційних угод.

Розрахунки з постачальниками та підрядниками – це взаємні розрахунки підприємств за товарно-матеріальні цінності, виконані роботи, надані послуги. Вони є переважними, й саме від безперервності та плановірності організації даних розрахунків вирішальною мірою залежить стан усіх розрахунків підприємства, його фінансовий стан та платоспроможність [2, с. 345].

Розрахунки з постачальниками та підрядниками за товари, роботи, послуги належать до поточних зобов'язань підприємства.

Поточні зобов'язання – зобов'язання, які будуть погашені протягом операційного циклу підприємства або повинні бути погашені протягом дванадцяти місяців, починаючи з дати балансу [6].

На сьогоднішній день існують підприємства, діяльність яких можлива тільки завдяки зобов'язанням за розрахунками з постачальниками та підрядниками.

Тобто не маючи власного капіталу, підприємство бере в кредит товар (тобто під реалізацію) і отримує значні прибутки не ризикуючи при цьому власним капіталом. Зобов'язання підприємства за розрахунками з постачальниками та підрядниками займають важливе місце в системі управління діяльністю підприємства. Це аргументується тим, що приймаючи управлінські рішення щодо тактичних чи стратегічних планів підприємства, керівник, в першу чергу, робить аналіз чи перевірку фінансової звітності, а особливо зобов'язань підприємства, що дає змогу визначити його фінансову стійкість, незалежність та, в кінцевому результаті, прибутковість.

Порядок і форми розрахунків з постачальниками та підрядниками визначаються господарськими договорами, внаслідок виконання яких у підприємства виникають поточні зобов'язання – кредиторська заборгованість.

Заборгованість постачальникам може розглядатися як безкоштовна позика підприємству. Для сплати боргів постачальникам, коли в обігу підприємства немає коштів, підприємству довелося б брати позику у банку або використовувати свій власний капітал. Вигідність кредиторської заборгованості підприємства полягає в тому, що заощаджуються кошти на сплату процентів банку у випадку, коли постачальники одразу вимагають гроші за товар. Проте підприємство не завжди зацікавлене в одержанні такого кредиту та оперуванні рахунками кредиторів. Оскільки постачальники, як правило, пропонують значні знижки, коли розрахунки за товар здійснюються одразу або через декілька днів після одержання рахунку-фактури. У такому випадку найважливіше вирішити: чи скористатися знижкою, оплатити рахунки одразу, чи придбати товари в кредит і обліковувати кредиторську заборгованість на балансі. Якщо скористатися знижкою, то підприємство виграс на сумі самої знижки, але програє на відсотках, які треба сплатити банку за надану позику для розрахунків з постачальниками, а також втрапить можливість мати безпроцентний кредит.

Облік розрахунків з постачальниками та підрядниками є найважливішою ділянкою бухгалтерської роботи, оскільки на цьому етапі формується основна частина доходів та грошових надходжень підприємств [4, с. 190].

Розрахунки – це операції, з одного боку спрямовані на забезпечення підприємства сировиною, матеріалами, паливом, тарою, а з іншого – реалізація готової продукції.

Організація управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками повинна забезпечити:

- своєчасну перевірку розрахунків з постачальниками та підрядниками;
- попередження прострочки кредиторської заборгованості.

З метою покращення системи управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, на думку О. В. Лишиленка, доцільно провести деякі зміни, а саме:

- по-перше, ефективніше проводити аналіз складу і структури кредиторської заборгованості за постачальниками, а також щодо термінів утворення заборгованості або термінів її можливого погашення, що дозволить своєчасно виявляти прострочену заборгованість і вживати заходів щодо її стягнення;
- по-друге, контролювати оборотність кредиторської заборгованості, а також стан розрахунків щодо простроченої заборгованості, так як в умовах інфляції будь-яка відстрочка платежу призводить до того, що підприємство реально отримує лише частину вартості поставленої продукції, тому необхідно розширити систему авансових платежів;

- по-третє, на високому рівні організувати роботу з договорами, щоб в картці клієнта відрізняти працює він під реалізацію або за системою передоплати;
- по-четверте – здійснювати контроль кредиторської заборгованості та розмірів заборгованості окремих кредиторів, строків погашення боргів за графіком сплати [5, с. 240].

Г. В. Власюк також приділив увагу управлінському обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками і запропонував для полегшення ведення обліку кредиторської заборгованості за конкретними договорами, ввести в План рахунків додатковий позабалансовий рахунок 10 «Кредиторська заборгованість». І зазначив такі субрахунки:

- 101 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з вітчизняними постачальниками»;
- 102 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з іноземними постачальниками»;
- 103 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з вітчизняними постачальниками»;
- 104 «Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з іноземними постачальниками».

Науковець зазначає, що саме за допомогою цих субрахунків полегшується робота бухгалтерів і не потрібно аналізувати кожний договір та вибирати кредиторську заборгованість на 631 субрахунок. Тому, що цей аналіз буде накопичуватися на позабалансових субрахунках – конкретно за кожним договором.

Ці позабалансові рахунки допомагають стежити за кредиторською заборгованістю, контролювати терміни її сплати, показують всю картину щодо заборгованості за кожним договором, що дає змогу більш ефективно планувати розрахунки з постачальниками та підрядниками [3, с. 42].

М. Д. Біляк для вдосконалення ведення обліку з постачальниками та підрядниками запропонував ввести документ – «Реєстр документів до сплати», де вказані розрахунки постачальників та терміни їх сплати, кінцеве сальдо за кожним рахунком.

Зведений «Реєстр документів до сплати» показує реєстр рахунків за кожним постачальником і підрядником та має інформацію про те, за що платить підприємство, які строки оплати та відображає залишок за кожним рахунком на кінець дня і має накопичувальну інформацію на кінець місяця. Цей документ дає змогу контролювати кредиторську заборгованість за конкретним рахунком від постачальника та підрядника [1, с. 25].

Для поглиблення інформативності управлінського обліку стану розрахунків із постачальниками чи підрядниками необхідно застосовувати аналітичну таблицю, де буде висвітлюватись заборгованість кожного постачальника за договорами, термінами погашення заборгованості за графіком та фактично.

Така форма дає змогу визначити за кожною операцією, здійсненою з постачальниками і підрядниками, дотримання встановлених у договорах термінів постачання товарно-матеріальних цінностей (виконання робіт) і своєчасність розрахунків з ними.

При раціональній організації управлінського обліку, кредиторська заборгованість може стати додатковим та відносно дешевим джерелом залучення ресурсів. Саме через те, як будуються відносини з контрагентами, узгоджуються умови договорів, контролюються строки поставки та оплати, в найбільшій мірі залежить ефективність використання отриманих ресурсів.

Для реалізації даних функцій на великих підприємствах доцільно створити спеціалізований відділ кредитного контролю, в основу діяльності якого покласти принцип незалежності. У роботі відділу важливо поєднати прагнення підтримувати комерційні стосунки з клієнтами із зусиллями, спрямованими на повернення боргів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Управлінський облік розрахунків з постачальниками та підрядниками не є досконалим, і його дослідженню потрібно приділити більшу увагу. Тому що підприємства постійно ведуть розрахунки з постачальниками за придбані в них основні засоби, сировину, матеріали й інші товарно-матеріальні цінності і послуги.

Вищевикладені пропозиції будуть сприяти вдосконаленню організації розрахунків та їх обліку, зниженню кредиторської заборгованості і зміцненню фінансового стану підприємства.

Впровадження ефективної системи управління заборгованістю дасть можливість підприємству контролювати та погашати її в установлені строки. У такому випадку залучені кошти будуть виступати для підприємства додатковим та відносно дешевим джерелом його фінансування.

Література.

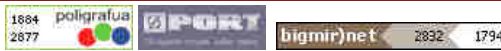
1. Біляк М. Д. Управління кредиторською заборгованістю підприємств / М. Д. Біляк // Фінанси України. - 2008. - № 12. - С. 24-36.
2. Бутинець Ф. Ф. Бухгалтерський фінансовий облік : [підруч. для студ. спеціальності «облік і аудит» вищих навчальних закладів] / Ф. Ф. Бутинець. – Житомир: ПП Рута, 2006. – 832 с.
3. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г. В. Власюк // Держава та регіони. – 2009. – № 5. – С. 40-44.
4. Горицька Н. Г. Новий бухгалтерський облік / Н. Г. Горицька – К. : ООО Редакція газети «Бухгалтерія. Податки. Бізнес», 2009. – 256 с.
5. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник / О. В. Лишиленко. – [3-тє вид., переробл. і доп.]. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 670 с.
6. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 «Зобов'язання», затв. наказом Міністерства фінансів України від 31.01.00 р. № 20 із змінами та доп. від 05.03.08 р.

References.

1. Biliak, M. D. (2008), "Manage accounts payable enterprise", *Finansy Ukrainy*, no. 12, pp. 24–36.
2. Butynets', F. F. (2006), *Bukhhalters'kyj finansovyy oblik* [Accounting Financial Accounting], PP Ruta, Zhytomyr, Ukraine.
3. Vlasjuk, H. V. (2009), "Ways to improve accounting payments to suppliers", *Derzhava ta rehiony*, no. 5, pp. 40–44.

4. Horyts'ka, N. H. (2002), *Novyj bukhhalters'kyj oblik* [New accounting], OOO Redaktsiia hazety «Bukhhalteriia. Podatky. Biznes», Kyiv, Ukraine.
5. Lyshylenko, O. V. (2009), *Bukhhalters'kyj oblik* [Accounting], 3rd ed, Tsn truch bovoi literatury, Kyiv, Ukraine.
6. [Ministry of Finance of Ukraine](#) (2000), “Order of the Ministry of Finance of Ukraine” On Approval (Standard) 11 “Liabilities”.

Стаття надійшла до редакції 16.05.2014 р.

ТОВ "ДКС Центр"